

גליון תקכז • ערש"ק פרשת במדבר

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גדר אלפיים אמה בתהום שבת בפשי"מ

שלושת כיווי הארון בעבודת ה'

שינוי הלשונות בין המג"א ואדה"ז בדין ימי הגבלה

דיקודם של חסידים

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתיחה

תוכן עניינים

בעזרתך.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליין תחקו) היו"ל לפרשת במדבר, ובו אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מאיובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש", הובאה שיטה מיוחדת של רש"י, שאינה להלכה אלא בדרך לימוד "פשוטו של מקרא", בדין תחום שבת, והנפק"מ להליכת בני ישראל בשבת למשכו כחנותם במדבר.

המדור "יינה של תורה" עוסק ב"כיסויים" המעלימים ומסתירים על נשמת היהודי ומקשים על עבודת ה' שלו, ודרגת חומרת כל אחד מכיסויים אלו. ומהדברים עולה לימוד יסודי בעבודת ה' שיש ללמוד משלושת כיסוי הארון "בנסוע המחנה".

ובמדור "חידושי סוגיות" יבאר בגדר הימים שלפני מ"ת, שיש בהם שני גדרים: א. ימים הסמוכים למתן תורה, וכמו גדר ערבי שבת ויו"ט. ב. ימי קבלת התורה, היינו שיש בהם גדר מיוחד בפני עצמו, לא רק כסמוך למתן תורה, אלא שימים אלו מיוחדים מצד עצמם. וע"פ זה יבאר חילוקי הלשונות בין המג"א ואדמו"ר הזקן בגדר ימי ההגבלה.

ברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הרשט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויכול לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

מקרא אני דורש..... ב

תחום שבת – מחוץ לעיר או מקום שאין בו ישוב?

האם נחשב כל מחנה ישראל לעיר אחת – לגבי דין תחומין? / מהי הראי' מספר יהושע שתחום שבת הוא אלפיים אמה שאין בו ישוב אדם? / מדוע היו צריכים לחשב אלפיים אמה בין מחנה ישראל לאוהל מועד, הרי ביניהם ה' מחנה לוי? / ביאור בגדר אלפיים אמה של תחום שבת בפשוטו של מקרא

(ע"פ לקוטי שחת ח"ג עמ' 1 ואילך)

פנינים..... ה

בין "לא תפקוד" ל"לא תשא" (ע"פ לקוטי שחת ח"ג עמ' 8 ואילך)

ההכרח שמשמרת הוא לשון מניע (ע"פ לקוטי שחת ח"ג עמ' 9 ואילך)

יינה של תורה..... ו

כיסוי הארון וכיסוי הנשמה

האם גופו של יהודי מעלים על הנשמה הקדושה? / מהם שלושת ה"כיסויים" על נשמתו של היהודי? / כיצד ניתן "לנסוע" ולהתעלות במצב של "כיסוי" והעלם? / ומדוע המלאכים אינם ראוים לקבל את התורה? שלושת כיסויי הארון בעבודתו של יהודי

(ע"פ לקוטי שחת ח"ח עמ' 8 ואילך)

פנינים..... ט

אצל בני ישראל – גם הכמות היא איכות (ע"פ לקוטי שחת ח"ב עמ' 298 ואילך)

קירוב האדם לטבעה בחול – תלוי בדרגת קירובו בשבת (ע"פ לקוטי

שיחת ח"ג עמ' 7 ואילך)

חידושי סוגיות..... י

שיני הלשונות בין המג"א ואדמו"ר הזקן בדין ימי הגבלה

יקשה כמה דיוקים בל' אדה"ז? ובמה שהאר"י בכיאר מהות ימים אלו? / יסיק דיש כאן ב' אופנים בהגדרת הקדושה החלה על ימים אלו – כימי סניף והכנה למתן תורה או כענין בפ"ע בפעולות שנעשו בימים אלו כשל עצמם

(ע"פ לקוטי שחת ח"ח עמ' 1 ואילך)

תורת חיים..... יג

עצות בעבודת ה'

דרכי החסידות..... יד

ריקודם של חסידים

שיחות קודש..... טז

הלימוד משם הפרשה 'במדבר' – התורה שייכת לכלל יהודי

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חרישטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצט, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000 #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

תחום שבת – מחוץ לעיר או מקום שאין בו ישוב?

האם נחשב כל מחנה ישראל לעיר אחת – לנבי דין תחומין? / מהי הראי' מספר יהושע שתחום שבת הוא אלפיים אמה שאין בו ישוב אדם? / מדוע היו צריכים לחשב אלפיים אמה בין מחנה ישראל לאוהל מועד, הרי ביניהם הי' מחנה לוי? / ביאור בגדר אלפיים אמה של תחום שבת בפשוטו של מקרא

בפרשתנו בא הציווי (ב, ב): "איש על דגלו, באותות לבית אבותם, יחנו בני ישראל, מנגד סביב לאהל מועד יחנו". ומפרש רש"י:

מנגד – מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע 'אך רחוק יהי' ביניכם וביניו כאלפים אמה', שיוכלו לבוא בשבת; (ו) משה ואהרן ובינו והלויים חונים בסמוך לו.

והיינו, שכיון ויש איסור בשבת להלך אלפיים אמה מחוץ לתחום, [וכמו שפירש רש"י בפ' בשלח, עה"פ (טז, כט) "אל יצא איש ממקומו" – "אלו אלפיים אמה של תחום שבת"], לכן בהכרח שהריחוק בין המשכן ובין מחנה ישראל הי' רק "מיל" – אלפיים אמה – ולא יותר.

[ואף שרש"י מסיים שם: "ולא במפורש, שאין תחומין אלא מדברי סופרים, ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נאמר" – הרי כבר נתבאר במק"א (ראה במדור זה לש"פ תשא תשס"ח. וש"נ) שמזה שמביאו רש"י בפירושו מובן שנדרש הוא גם לפי "פשוטו של מקרא", ומה שכתב שהוא "מדברי סופרים" אין להבינו כמשמעותו הרגילה. עיי"ש באורך].

אמנם יש לדקדק:

א. מכיון שהסברא מובנת היא – שמצד איסור תחומין אי אפשר שיהי' יותר מאלפיים אמה בין ישראל להמשכן – למה הוצרך רש"י להוסיף ראי' ממ"ש בספר יהושע (ג, ד)?

ב. מה פשר סיום דברי רש"י "משה ואהרן ובינו והלויים חונים בסמוך לו" – איך זה שייך

לקראת שבת

ג

לעניננו? וְלַהֲעִיר, שֶׁבַכְמָה דְּפוּסִים הַגִּירָסָא בְּרִשׁ״י הִיא בּוֹא״ו – וּמִשָּׁה וַאֲהֲרֹן וּבְנֵיהֶם כּוֹ״ (וכן מדייק בס' זכרון כאן), שלפי זה רש״י עצמו מדגיש שזהו המשך לתחילת דבריו].

והנה, יש מן המפרשים שתירצו הקושיא הב' (משכיל לדוד. ועד״ז ברע״ב): "הוצרך לזה ליישב לאיזה ענין היו צריכים לבוא כל ישראל בשבת לאהל מועד, עד שהוכרחו מפני זה שלא להתרחק יותר ממיל. . משום הכי מתרץ שהוצרכו לזה לפי שמשה הי' דר גם כן סמוך לאהל מועד, עם אהרן ובניו, וכל ישראל היו צריכים לבוא אצלו ביום שבת (ללמוד תורה), כמ״ש במדרש כו״".

אמנם לדרך זו הי' לרש״י להזכיר רק את משה – ולמה הזכיר גם את "אהרן ובניו והלויים"?

ובכלל קשה, שהי' לרש״י לכתוב בקיצור שכל בני שבט לוי חנו סמוך למשכן – והיו נכבדים בזה גם "משה ואהרן ובניו" – ותו לא!

ב. וי'ל בזה, ובהקדים:

במפרשי רש״י כאן (משכיל לדוד. פנים יפות. באר בשדה) מצינו שקו"ט בדבריו, דלכאורה אינם מתאימים אליבא דהלכתא: מדברי רש״י עולה להדיא, שאם הי' המשכן רחוק יותר מאלפיים אמה לא היו ישראל יכולים לבוא בשבת אל המשכן; אמנם לפי המבואר בגמ' (עירובין נה, ב) משמע, שבנידון דידן, כיון שהי' מחנה ישראל מקיף להמשכן מכל ארבעת הצדדים, הרי שהכל נחשב כמו עיר אחת [גם אם היו יותר מאלפיים אמה באמצע], והרי בתוך העיר עצמה אין הגבלה מצד איסור תחומין.

ובאמת שכבר נתבאר כמ״פ, כי רש״י בפירושו עה"ת מפרש רק לפי "פשוטו של מקרא", ופרטי ההלכות כפי שהם ע"ד הפשט אין הכרח שיתאימו לכפי שהם בחלק ההלכה שנתבארה בגמ' ובספרי הפוסקים;

וכן הוא גם בנדו"ד, שי"ל כי רש״י למד הכתוב "אל יצא איש ממקומו" לפי פשוטו, שמדובר ב"מקומו" של "איש", היינו מקום מושב בני אדם – אבל אם יש שטח גדול (שלא כרגיל) באמצע עיר, שאינו מושב בני אדם, שוב חל על אותו שטח האיסור ד"אל יצא איש ממקומו", ואסור לילך בו יותר מאלפיים אמה.

ולכן ס"ל לרש״י (בדרך הפשט), שעם היות שכל המחנה נחשב כעיר אחת, מכיון שדגלי ישראל היו מכל ארבעת הצדדים, עדיין חל איסור תחומין על אותו שטח ריק שבין הדגלים להמשכן, ואם הי' יותר מאלפיים אמה הי' אסור לבוא ממחנה ישראל אל המשכן.

ג. וכדי לחזק שיטתו בזה שאכן הריחוק הי' אלפיים אמה ולא יותר – ולשׂו"ה הסברא שבמפרשים (הנ"ל ס"ב) שבנדו"ד הי' אפשר להרחיק יותר מאלפיים אמה מכיון שמחנה ישראל הקיף להמשכן מכל הצדדים (והכל נחשב כעיר אחת) – מביא רש״י את הכתוב בס' יהושע "אך רחוק יהי' ביניכם ובניו כאלפים אמה":

ביהושע שם מסופר שהארון כבר לא הי' באמצע המחנה (כמו בימי משה), אלא הי' נוסע תחילה, לפני כל המחנה. וכמו שמפרש רש"י שם (יהושע ג, ג): "נשתנה המסע הזה משאר מסעות, שכל זמן שמשה הי' קיים. . הארון נוסע אחר ב' דגלים – עכשיו הארון נוסע תחילה".

ובכן, אם נקבל הסברא הנ"ל שבזמן חניית בני ישראל במדבר הי' אפשר להרחיק את מחנה ישראל יותר מאלפיים אמה מאהל מועד, כיון שהי' מותר ללכת בשטח הריק בשבת (בגלל שהי' מוקף מכל הצדדים) – נמצא, שהחידוש שנתחדש בזמן יהושע הוא שיש לצמצם ולמעט את המרחק, כיון שעכשיו הארון כבר אינו נמצא באמצע המחנה אלא הולך לפניו כענין בפ"ע ובמילא חל איסור תחומין;

ואם כן, היו צריכים להזהיר את העם (לא "אך רחוק יהי", אלא) "אך קרוב יהי ביניכם", שמכאן ואילך יש להיזהר שלא להרחיק יותר מאלפיים אמה כדי שיהי' אפשר לבוא בשבת.

ומזה שאמרו "אך רחוק יהי" – מוכח כסברת רש"י, שגם בימי משה לא הי' רחוק יותר מאלפיים אמה, כי אף שהי' מוקף מכל הצדדים מכל מקום אסור ללכת בשטח הריק יותר מאלפיים אמה; אמנם שלא יחשבו שעתה (בימי יהושע) צריך להתקרב עוד יותר, מכיון שהארון נוסע תחילה כענין בפ"ע לגמרי – לכן הזהירו שצריך להיות "רחוק" אלפיים אמה (ולא פחות), כי עד אלפיים אמה מותר ללכת בכל אופן ואין לקרב המחנה יותר מזה.

ד. אמנם עדיין אין הענין מחזור:

בין מחנה ישראל ובין "אהל מועד" הי' מחנה לוי' – שהוא הי' סביב המשכן. ופשוט שגם מחנה לוי', ששם הי' מקום הלויים, הוא בכלל "מקומו" של "איש" (הנ"ל ס"ב).

ומעתה, מהו ההכרח שמחנה ישראל צריך להיות רחוק אלפיים אמה מ"אהל מועד" – "שיוכלו לבוא בשבת"? הרי די שיהיו אלפיים אמה בין מחנה ישראל ובין מחנה לוי', וממחנה לוי' יוכלו להמשיך וללכת להמשכן הסמוך לו!

[ולעזר שע"ד ההלכה יש מקום לשק"ט בזה. ראה שו"ע או"ח סי' תח ס"א ובמגן אברהם שם סק"ב. ואכ"מ. – אמנם כבר נתבאר כי כאן המדובר הוא בהאיסור "אל יצא איש ממקומו" כפי שהוא ב"פשוטו של מקרא"].

לזה מסיים רש"י – "משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו", והיינו שלא רק הלויים (כללות השבט) חנו סמוך למשכן, אלא גם "משה ואהרן ובניו", ובהם הרי מפורש להלן (ג, לח) שהם (ורק הם) חנו מצד המזרחי של המשכן, וכל שאר הלויים חנו בשאר שלושת הצדדים.

ומעתה, בצד מזרח לא הי' אפשר להרחיק את מחנה ישראל מהמשכן יותר מ"אלפים אמה", כי אהלי משה, אהרן ובניו תפסו שטח קטן מאוד, שלא הי' בו (כמעט) כדי להועיל בענין זה; וכיון שמצד המזרח הי' מוכרח להיות מרחק של אלפיים אמה ולא יותר, הרי "לא פ"ז" בין הצדדים, וכולם הי' במרחק שוה מן המשכן בכל צד – אלפיים אמה. ודו"ק.

קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל", ונמצא שאופן פעולת המנין של בני לוי הי' באופן שונה לגמרי מאופן פקודת בני ישראל, ולפירוש הראשון ברש"י גם מנין באופן זה הוא בגדר "תפקוד" אלא שנמנו באופן שונה מהשאר, ולפירוש השני אין מנין זה בגדר "תפקוד" כלל (וראה במקור הדברים שק"ט בזה).

בין "לא תפקוד" ל"לא תשא"

אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל אך את מטה לוי לא תפקוד – כדאי הוא לנין של מלך להיות נמנה לברו. דבר אחר, צפה הקב"ה שעתידה לעמוד נזירה על כל הנענין מבין עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר, אמר אל יהו אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל (א, כט. רש"י)

יש לבאר ההבדל בין ב' הפירושים ברש"י, בהקדים ביאור כפל הלשון הכתוב – "לא תפקוד", ו"את ראשם לא תשא":

החילוק בין פקידה לנשיאת ראש הוא, שפקידה היא עצם פעולת המנין, ואילו נשיאת ראש היא "לשון קבלה כו', לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם" (פרש"י ר"פ תשא).

ועל פי זה יש לחקור בכוונת הכתוב כאן, שאפשר לפרשו בשני אופנים:

א. סיום הפסוק "בתוך בני ישראל" קאי על שני האיסורים: על "לא תפקוד" – שלא למנות את מטה לוי יחד עם בני ישראל, אלא בפני עצמם, ובאופן שונה; ועל "לא תשא" – שלא לצרף את סכום מנינם של בני לוי עם מנין שאר בני ישראל.

ב. "בתוך בני ישראל" קאי רק על "לא תשא", היינו שלא לצרף את סכום מנינם של בני לוי עם מנין שאר בני ישראל; אבל "לא תפקוד" אין פירושו שלא למנות את בני לוי יחד עם בני ישראל, אלא שלא למנותם כלל.

וזהו ההבדל בין שני הפירושים ברש"י: לפי הפירוש הראשון – "בתוך בני ישראל" קאי גם על "לא תפקוד", היינו שגם בני לוי נמנו, אלא שלא נמנו "בתוך בני ישראל", כי "כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו"; אבל לפי הפירוש השני – פירוש "לא תפקוד" הוא שאין בני לוי נמנין כלל, לפי ש"צפה הקב"ה כו', אמר אל יהיו אלו בכלל", היינו שאינם בכלל המנין כלל.

[וראה פרש"י לקמן (ג, טז), שמשו לא מנה את בני לוי בעצמו, אלא "הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת

ההכרח שמשמרת הוא לשון מינוי

הקרב את מטה לוי גי' ושרתו אותו. ושמרו את משמרתו גי'. ושמרו את כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל לעבוד את עבודת המשכן ושרתו אותו – וכדו השרות, ושמרו את משמרתו, לפי שמשמרת המקדש עליו שלא יקרב זר כו', והלויים הללו מסייעין אותם, זו היא השרות. ושמרו את משמרתו – כל מינוי שהארם כמזנה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת בכל המקרא ובלשון משנה (ג, ו-ח. רש"י)

לכאורה קשה: למה הוכרח רש"י לפרש "משמרת" לשון מינוי, ולא פירשו כפשוטו – לשון שמירה, כפי שפירש רש"י בעצמו שענין המשמרת כאן הוא "שמירת המקדש"?

ויש לומר, שההכרח לפרש"י הוא מהפסוק הבא – "ושמרו את כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל לעבוד את עבודת המשכן", שלכאורה אינו אלא כפל הפסוק שלפניו.

ולכן הוכרח רש"י לפרש שהם שני ענינים בעבודת הכהנים: הפסוק "ושמרו את משמרתו גי'" – קאי על שמירת המקדש, שהיא "משמרתו" של אהרן הכהן (כפרש"י "שמירת המקדש עליו"), ובזה הלויים מסייעים אותו; ואילו הפסוק "ושמרו את כלי אהל מועד גי'" – קאי על שאר תפקידי הלויים, שהיא חובה המוטלת על הלויים עצמם, ולא בתור שירות לכהנים.

ומאחר שגם בפסוק הבא, שאינו עוסק בעבודת השמירה אלא בשאר עבודות הלויים, נאמר לשון "משמרת" – על כרחך ש"משמרת" אינו לשון שמירה אלא לשון מינוי, וממילא מובן שכך פירושו גם בפסוק "ושמרו את משמרתו" (שהרי קשה לומר שפירוש תיבת "משמרת" משתנה בשני פסוקים סמוכים).

המבור כורמס
 לעילוי נשמת
 מרת לילוט ג'אן בת נרשם
 נלב"ע ע"ב יום הכיפורים
 התשנ"ח
 תנצב"ה

כיסויי הארון וכיסויי הנשמה

האם גופו של יהודי מעלים על הנשמה הקדושה? / מהם שלושת ה"כיסויים" על נשמתו של היהודי? / כיצד ניתן "לנסוע" ולהתעלות במצב של "כיסוי" והעלם? / ומדוע המלאכים אינם ראוים לקבל את התורה?

שלושת כיסויי הארון בעבודתו של יהודי

בעת נסוע המחנה, מצווה התורה בפרשתנו (ד, ה-ו) שצריך שיהי' הארון מכוסה, ולא בכיסוי אחד בלבד, כי אם בשלושה כיסויים זה על גבי זה: א) "והורידו את פרוכת המסך וכסו בה את ארון העדות"; ב) "ונתנו עליו כסוי עור תחש"; ג) "ופרשו בגד כליל תכלת".

שלושה כיסויים אלו מורים על העלם והסתר רבתי על הנשמה, ומאידך כיסויים אלו היו דווקא לעת "בנסוע המחנה", זמן של נסיעה מדרגה לדרגה והתעלות בעבודת ה'.

ויש לבאר היטב את עניינם הרוחני של שלושת הכיסויים, והיאך כל אחד מהם מעלים ומסתיר על הנשמה, ויתבאר גם אשר הזמן המסוגל לעלי' והתקדמות בעבודת ה' הוא דווקא בעת הכיסוי וההעלם על אור הקדושה.

שלושה טעמים על נתינת התורה לבשר ודם

פרשת במדבר נקראת לעולם "קודם עצרת" (תוס' ד"ה קללות שבת"כ מגילה לא, ב), ויש בה עניינים השייכים ומכינים את האדם למתן תורה, וגם נדון דידן - עניינם הרוחני של שלושת הכיסויים והמסעות, קשור לנתינת התורה לישראל בחג השבועות:

אמר רז"ל (שבת פח, ב) שכאשר עלה משה למרום לקבל את התורה, טענו מלאכי השרת "חמדה גנוזה... אתה מבקש ליתנה לבשר ודם", וביקשו "תנה הודך על השמים". והשיב משה למלאכים, אשר דווקא בני אדם הם הזקוקים לתורה, מחמת שהם גשמיים ומוקפים

במניעות ועיכובים.

ומהעיון בתשובת משה, נראה שבתוך דבריו המובאים להלן מפרט שלושה מיני מניעות שיש לנשמת היהודי, ודווקא מחמתם מקבל הוא את התורה ומצוותי:

א. **"כִּלּוּם אַתֶּם עוֹשִׂים מִלְּאִכָּה שְׂאֵתֶם צְרִיכִין שְׁבוּת", "מִשָּׂא וּמִתֵּן יֵשׁ בִּינֵיכֶם", "אֵב וְאֵם יֵשׁ לָכֶם" -**

הכיסוי הראשון הוא הגוף הגשמי, שמחמתו יש ליהודי אב ואם והוא נצרך למלאכה ולמשא ומתן כדי להשיג צרכי גופו. כיסוי זה אינו מפריע לנשמה לקיים את התורה ומצוותי, ואדרבא - כל מציאותו נוצרה בכדי שיוכל האדם לקיים את המצוות בגשמיות.

וכמבואר בתניא (פמ"ט) שהגוף היהודי "נדמה בחומריותו לגופי אומות העולם", והוא מעלים על הנשמה בכך שהאדם צריך לעסוק בצרכי הגוף שאינם קדושה, אך יחד עם זאת, על הגוף נאמר "ובנו בחרת מכל עם ולשון", שהשי"ת בחר בגוף הגשמי שעל ידו דווקא תקיים הנשמה את התורה ומצוותי.

וממילא אין הגוף יכול להפריע לנשמה, ואדרבא, קיום המצוות שייך אליו, ונעשה דווקא על ידו.

ב. **"קִנְיָה יֵשׁ בִּינֵיכֶם, יֵצֵר הָרַע יֵשׁ בִּינֵיכֶם" -**

הכיסוי השני הוא יצרו הרע של האדם, שמפתהו לקנאה ולכל מיני רע. כיסוי זה מעלים ומסתיר על אור הנשמה יותר ממה שמעלים ומסתיר הגוף, שהרי היצר מפתה את האדם לעבור על רצון בוראו בעבירות קלות וחמורות, ועד לעניינים של גילוי עריות ושפיכות דמים. ומחמת ההעלם וההסתר של היצר הרע, הוצרכה התורה להזהיר את היהודי "לא תרצה, לא תנאף, לא תגנוב", כדי שלא יתפתה האדם לעצת יצרו הרע אלא יקיים רצון הקב"ה.

אך עדיין, אין היצר מפתה את האדם לעניין עבודה זרה וכפירה בעיקר, כי עדיין מדובר ביצר הרע של יהודי, שאינו שייך מצד עצמו לעניין של כפירה (ראה תניא פ"ח. ובמקור הדברים הע' 51).

ג. **"בֵּין עַמִּים אַתֶּם שְׂרוּיִין שְׁעוּבָדִין עֲבוּדַת גִּילּוּלִים" -**

הכיסוי החמור ביותר הם אומות העוֹלָם שסובכים את בני ישראל, שהם מסתירים על הנשמה ביותר, ועד כדי כך שעלולים לקלקל אמונתם של ישראל ולהורידם לענייני עבודה זרה וכפירה רח"ל, ומפני כיסוי זה מזהירה התורה "לא יהי' לך אלקים אחרים".

"פרוכת", "בגד" ו"כיסוי" על הנשמה

שלושת הכיסויים האמורים, נרמזו בשלושת כיסויי הארון (ועיין במקור הדברים אריכות השקו"ט בפרטי כיסויים אלו בדרך הפשט):

א. "פרוכת המסך" היא הפרוכת של קודש הקדשים. כיסוי זה יש בו בעצמו קדושה, וכלשון רש"י "קודש הקדשים - המקודש שבכולן . . והפרוכת כו'" (רש"י פרשתנו ד, ד), וגם לא הי' מכסה על הארון לגמרי מכל צדדיו (ראה במקור הדברים ההוכחה לזה).

הפרוכת רומזת לגוף הגשמי של היהודי. כאמור, הקב"ה בחר בגוף הגשמי ויש בו קדושה, וגם הוא אינו מעלים לגמרי על הנשמה, שהרי נוצר לשם קיום המצוות ואינו מפריע לזה.

ב. "בגד כליל תכלת" כבר כיסה את הארון לגמרי, אך יחד עם זאת, הי' ה"בגד כליל תכלת" מיועד לארון לבדו. ומכיוון שנוצר לשם הארון והי' שייך אליו דווקא, לא העלים לחלוטין על הארון.

ועל דרך זה ההעלם והסתור של היצר הרע על הנשמה אינו העלם בתכלית, שהרי יצר הרע של יהודי אינו מפתהו לכפור ח"ו, ואינו מכסה ומעלים על עיקר אמונתו של יהודי בהש"ת.

ג. "כסוי עור תחש" הוא כיסוי שלא הי' מיוחד לארון, אלא הי' ראוי לכסות עמו גם כלים אחרים (ראה במקור הדברים), ודבר זה מורה על העלם וכיסוי גדול ביותר: ההלכה היא (ברכות כה, ב. או"ח סי' מ) שבכדי לשמור על כבוד דבר שבקדושה מפני דבר המבזהו יש ליתנו "כלי בתוך כלי", ובלבד שאחד מהם "אינו כליין", ונמצא שכאשר הכלי אינו מיוחד לדבר המתכסה בו, הרי הוא מכסהו ומעלימו בתכלית.

כיסוי זה השלישי, רומז על ההעלמות וההסתרים מצד אומות העולם המסתירים לגמרי על הנשמה, ועד כדי כך שצריכים להזהיר את היהודי "לא יהי' לך" וגו'.

"נסיעה" והתעלות - דווקא מתוך ההעלם וההסתור

בפרשה זו טמונה הוראה נפלאה עבור האדם העמל בעבודת הבורא:

כאשר האדם מתבונן בכך שאור נשמתו מכוסה בשלושה כיסויים שונים, ועד ב"כסוי עור תחש" המכסה לגמרי על הנשמה, עלול הוא לבוא לידי ייאוש רח"ל.

אבל האמת היא, אשר דווקא כיסויים אלו מאפשרים לבני ישראל לקבל התורה ולקיימה, כמבואר במענה משה, ואילו מלאכי השרת שאינם שייכים ל"כיסויים" אלו אינם ראויים לקבלת התורה.

וכן גם מוצאים בפרשתנו: בשעה שהי' הארון מגולה - כאשר לא היו מניעות ועיכובים על העבודה, הי' הארון מונח במקומו, ללא התקדמות ועלי'. ודווקא בעת שהי' הארון מכוסה בשלושה כיסויים, הוא הוא הזמן בו "בנסוע המחנה", שמתקדמים ועולים בכל עניני קדושה. כי דווקא על ידי ההתגברות והמלחמה בכל המניעות ועיכובים, והעמל לקיים את רצון הבורא, זוכה האדם להתעלות ולהתקדם בעבודתו מסע אחר מסע, בעילוי אחר עילוי.

אצל בני ישראל – גם הכמות היא איכות

שאו את ראש כל עדת בני ישראל
(א, ב)

חומש במדבר נקרא בש"ס (סוטה לו, ב. ועוד) בשם
"חומש הפקודים", על שם מצות מנין בני ישראל
שבאה בתחילתו.

והנה, בפשטות אין בפעולת המנין כשלעצמה
שום מעלה וחשיבות, שהרי המנין אינו מורה
על איכותם ועל חשיבותם ומעלתם של הדברים
הנמנים, אלא על כמותם בלבד.

ואם כן צריך ביאור: היאך נקרא חומש שלם על
שם ענין שהוא לכאורה חיצוני וטפל, מנין הכמות
בלבד, ואינו מורה על מעלה וחשיבות איכותית?

ויש לבאר, שלבני ישראל יש כח מיוחד
בעבודתם לפעול שתהיי מעלה בעצם המנין:

על בני ישראל נאמר שהם "גוי אחד בארץ"
(שמואל ב ז, כג. דברי הימים א יז, כא), ופירש כ"ק
אדמו"ר הזקן נ"ע (לוח "היום יום" כז אלול. וראה
תניא אגרת הקודש ס"ט. ובכ"מ), שגם "בארץ",
בענינים ארציים ובדברים גשמיים וחומריים,
מחדירים הם קדושה, ומקדשים אותם בקדושת ה'
אחד.

ולכן, אף שבדרך כלל החשיבות היא באיכות
ולא בכמות, שכן הכמות היא ענין חיצוני, מכל
מקום, על ידי עבודתם של בני ישראל הם מרוממים
את הגשמיות ומזככים אותה, עד אשר ניכרת
מעלה רוחנית גם בענין הכמות [מעלה שמתבטאת
בדינים שונים, כגון אמירת דבר שבקדושה במנין
דוקא, זימון בשלושה ובעשרה וכו', ועוד].

ומכאן יש ללמוד הוראה בעבודת הפצת
היהדות, שאין להסתפק בהשפעה על מעטים
בעומק ובאיכות, אלא יש להשתדל להכניס
מספר רב ככל האפשר מישראל ל"מחנה ישראל",
וכשיתוסף בכמות - ממילא יתוסף סוף סוף גם
באיכות.

קירוב האדם לשכינה בחול - תלוי בדרגת קירובו בשבת

איש על הגלגל באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל מועד יחנו
מנגד - מרחוק מיל כו' כאלפים אמה, שיוכלו לבא בשבת
(ב, ב. רש"י)

הטעם לזה שמחנה בני ישראל הי' קרוב למשכן
"מרחוק מיל" הוא כדי שיוכלו לבוא אליו בשבת,
אך מזה נמצא שגם בימות החול היו בני ישראל
קרובים למשכן בכדי מיל.

ומזה יש ללמוד הוראה לאדם בעבודתו:

אמרו חכמים "כל מעשיך יהיו לשם שמים"
(אבות פ"ב מ"ב). והיינו, שבנוסף לקיום כל המצוות
דאורייתא ודרבנן, נדרש אדם מישראל שיהיו גם
כל דברי הרשות שלו "לשם שמים", ושכל זמן
ועתה, גם בדברי החולין שלו, ישמש את קונו.

עלול האדם לטעון: היאך שייך הדבר? תינח
בימי השבת והמועדים, או בשעות ה"שבת"
שבימות החול, שהם זמני התורה והתפילה - אז
הוא פנוי מדברי החולין, ויכול הוא שיהי' תוכו
רצוף אהבה וחדור בעבודת השיי'ת; אבל איך
שייך שגם בעת עסקו בדברי הרשות יהרהר ב"שם
שמים", וגם בהם יעבוד את קונו?

ומענה לטענה זו רמוז בדברי רש"י, ששיעור
קירוב מחנה ישראל אל המשכן בימות החול הי'
תלוי בקירובו אליו ביום השבת - "שיוכלו לבוא
בשבת":

המשכן הוא מקום בו שורה שכינה, ובו עובד
האדם את קונו. וכאשר האדם קרוב אל ה"משכן"
בשבת, היינו שעוסק כראוי בעבודת ה' בימי השבת
והמועדים ובזמני התורה והתפילה בכלל - אזי
קירוב זה אל המשכן פועל גם בימות החול, שגם
אז לא יתרחק מעבודת ה', כי מדריגת הקדושה
שהאדם עומד בה בשבת, נמשכת ונותנת כח
בעיני ימות החול, שגם הם יהיו חדורים בעבודת
ה' באותו האופן והמדה כביום השבת.

המחבר מודפס
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל רוד דה"ו ז"ל
רייטשיק
נפטר ב' כסלו ה'תשצ"ב

שינוי הלשונות בין המג"א ואדמו"ר הזקן בדין ימי הגבלה

יקשה כמה דיוקים בל' אדה"ז וכמה שהאריך בביאור מהות ימים אלו / יסיק ריש כאן ב' אופנים בהגדרת הקדושה החלה על ימים אלו – כימי סניף והכנה למתן תורה או כענין בפ"ע בפעולות שנעשו בימים אלו בשל עצמם

מתחילת ראש חודש סיון עד ח' בו דהיינו אחר אסרו חג" (ברמ"א כאן צויין המקור בחצ"ע ג"הגהות מיימוני הל' ברכות". ולכאורה צ"ל הגה"מ הל' תפלה (והוא שם בפ"ה סוף אות ש), וכמ"ש בדרכי משה לאו"ח סק"א סק"ז. ובדרכי משה כאן "כ"כ בהגמ"י ה"ב").

ומקור הטעם שהזכיר רבינו הוא בביאור המג"א שכתב לבאר על מש"כ הרמ"א "מתחלת ר"ח סיון" – "דמיד בב' סיון א"ל משה לקדשם לתורה כדאי' פ"ח [לכאור' צ"ל פ"ט או (דף) פ"ז] דשבת", וממשיך "כתב הגהות מנהגים [במנהגי מהר"א טירנא] סוף [הלכות] יום הכפורים, ג' ימים קודם שבועות אין מתענים דהוי ימי הגבלה, משמע דבשני בסיון מותר להתענות אבל נהגו העולם שלא להתענות מטעם שכתבתי לעיל".

אולם עדיין יל"ע בלשון רבינו הזקן כאן, מה שראה להוסיף על המג"א ולפרט

כתב רבינו הזקן בשו"ע שלו סו"ס תצד "ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושל אומר תחנון מר"ח [סיון] עד ח' בו ועד בכלל דהיינו עד אחר מוצאי יו"ט הנקרא אסרו חג לפי שמיד אחר ר"ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה שבשני בשבת הי' ר"ח [עיי' שבת פז ע"א] ובשלישי בשבת אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' וברביעי אמר להם מצות הגבלה השמרו לכם עלות בהר וגו' ובחמישי אמר להם מצות פרישה שיפרשו מנשותיהן היום ומחר ויהיו נכונים ליום השלישי שהוא שבת שבו נתנה התורה" [ובסידורו הביא רבינו המנהג המובא בפוסקים שלא לומר אף עד י"ב סיון, ועיי' בלקו"ש חל"ח ע' 4 הערה 13 ביאור מהות החילוק בין שולחנו לסידורו ע"פ המתבאר להלן כאן. ואכ"מ].

והנה, מקור דין זה הוא בהגהת הרמ"א כאן (וכ"כ בסי' קלא) "ואין אומרין תחנון

והנראה בכל זה, דבאמת בא רבינו לחדש דבר בהסברת טעם הדין, ובהגדרת קדושת ימים אלו. ובהקדם עוד שינוי בין לשון אדמו"ר הזקן ולשון המג"א, דבמג"א כ' "דמיד בב' סיון א"ל משה לקדשם לתורה", אבל אדה"ז כ' "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה" (ובפשטות ה' צריך לומר ששינה אדה"ז רק ליתר דיוק, כי "א"ל משה לקדשם לתורה" מתאים בעיקר על יום ד' סיון כשאמר להם מצות פרישה ד"וקדשתם היום ומחר", או עכ"פ ביום ג' כשאמר להם מצות הגבלה, משא"כ בב' סיון שאמר להם רק "ואתם תהיו לי גו'" מבלי לעשות מעשה מיוחד שיחול עליו ענין "לקדשם". ואולי ס"ל להמג"א ש"ואתם תהיו לי גו' וגוי קדוש" פירושו שע"י האמירה נעשה כן. או ש"לקדשם" (שבמג"א) פירושו רק ל' הזמנה, ככתרגום ופרש"י בלשון "וקדשתם" שבמצות פרישה (פסוק יט, יוד. ועד"ז שם, יד. וראה מכילתא שם). אבל במקומות אחרים נתפרש לא כך, ראה פדר"א פמ"א. מו"ח ח"ג פל"ג. רמב"ן יתרו שם, יוד. ועוד; ובכל אופן להלן יתבאר דמה ששינה אדה"ז מל' המג"א אינו רק מצד דיוק ל' קדושה).

ויש לומר, שבשינוי זה משמיענו רבינו הזקן שיטתו בהגדרת ימים אלו, דהנה בגדר מה שנתייחדו הנך יומי מסתם ימים אפשר לחקור בכמה אופנים, ומהם:

(א) מצד הסמיכות שלהם ליום מ"ת, והיינו שזהו בדומה להגדר שנתבאר במק"א לענין קדושת ערב שבת ויו"ט שמצינו בהלכה, היינו שכל ערב שבת וערב יו"ט יש בהם מעין קדושת שבת וקדושת יו"ט עצמם בהיותם זמן שהוא הכנה לשבת

המאורעות והדיבורים דיום רביעי ויום חמישי, ולא הסתפק בלשון המג"א "דהוי ימי הגבלה", וצע"ק אמאי הוצרך רבינו להוסיף פירוט זה ומה השמיענו בו. ובפרט שבסימן הקודם כתב בעצמו (לענין היתר תספורת ונישואין) "יש נוהגין להסתפר ולישא בכל שלשה ימי הגבלה" ולא טרח לפרט בזה. וגם את"ל שרק רצה כאן (משום איזה טעם השייך לכאן) לפרט ענינם של ימי ההגבלה, ולא שנתכוון להוסיף משהו על המג"א בטעם הדין, עדיין צ"ע שמאריך בסיפור הדברים ומפרט מעשה כל יום ויום בפ"ע, "ברביעי אמר להם כו' ובחמישי אמר להם כו'".

ועוד זאת יל"ע, שהלשון משמע קצת כאילו טעם אי אמירת תחנון כו' אינו מפני עצם מצות ההגבלה ומצות פרישה דבני"א אלא מפני אמירת משה (מצוות אלו) בימים אלה (ובאמת בא סגנון זה בהמשך מתאים לתחלת לשון אדמו"ר הזקן שם "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה", ולהלן ית' היטב איך גם תחלת הלשון היא בשינוי מן המג"א (ובדוקא). ואע"פ שסגנון זה מקורו בשבת שם, "בתרי שבא איקבע ירחא כו' בתלתא אמר להו ואתם תהיו לי בארבעה אמר להו מצות הגבלה כה' עבוד פרישה", הרי הש"ס שם הביא זה לענין פלוגתת ר' יוסי ורבנן לעיל מיני" בקביעא דירחא", ולכן נתפרטו החילוקים ביניהם (איזו מצוה נאמרה באיזה יום), אבל לענין המדובר כאן שאין מתענין ואין אומרים תחנון בימים אלו – לכאורה מספיק לומר באופן כללי שימים אלו הם "ימי הגבלה" (היינו ימים שבהם נאסרו לעלות ההרה ונצטוו לפרוש).

מצד ישראל. ואף שקבלת התורה היא תוצאה ממתן תורה וזמנה לאחרי הנתנה, הרי בעומק יותר יש לומר שקבלת התורה התחילה לפני מ"ת והוא ענין בפני עצמו. וזהו ענינם המיוחד של ימים אלה – ימי קבלת התורה.

ומעתה יש לומר שזהו החילוק בין לשון המג"א ולשון אדה"ז, דבמג"א הדגיש "א"ל משה לקדשם לתורה", והיינו מה שמיום ב' סיון ואילך התחיל משה להביא את בני ישראל לתורה, שיתן להם הקב"ה; ואילו אדה"ז כותב "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה", היינו שבימים אלו התחיל הענין דקבלת התורה.

ולכן נקט המגן אברהם רק זה שימים אלה הם ימי הגבלה, ולא פירש מה נעשה בכל יום, כי זה לחוד כבר מדגיש שימים אלה הם המשך אחד של ימי הכנה למתן תורה.

משא"כ אדה"ז דס"ל ש(מיד אחר ר"ח) הם ימי קבלת התורה, הרי כל יום ויום הוא יום שבו נפעל ענין אחר בקבלת התורה, שביום השלישי היתה קבלת התורה בענין זה שנאמר להם "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'", וביום הרביעי היתה קבלת התורה ע"י מצות הגבלה, וביום החמישי היתה הקבלה ע"י מצות פרישה, כלומר – שבכל יום היתה "קבלה חדשה" ממשה, וכן מצד משה רבינו – שבכל יום היתה התעסקות אחרת של משה "בענין קבלת התורה" (ועיי' בלקו"ש חל"ח ע' 4 ואילך איך כל ג' הענינים הנ"ל שהיו בימים אלו, שהם ג' ענינים בקבלת התורה, מכוונים היטב כנגד ג' ענינים דוגמתם שהיו במתן תורה מצד הקב"ה).

ויו"ט, ולא שיש לזמן זה שם קדושה אחר בפ"ע, וה"ה בימים שמהותם היא הכנה אל מתן תורה ויש בהם סניף מקדושת יום מתן תורה עצמו;

ורק שיש חילוק בין גדר ע"ש ועיו"ט לימים שלפני חג השבועות, שבכל ערב שבת וערב יו"ט ה"ז רק בנוגע ליום אחד שלפניו (מחצות היום ואילך, שא"א בו תחנון, או גם בנוגע לכללות היום שנק' "ערב שבת" ו"ערב יו"ט", עד שלדעת האבודרהם (תחלת סדר תפילות שבת) אין אומרים תחנון גם בשחרית דערב יו"ט, וגם בע"ש ה' צ"ל כן אלא שלמעשה יש טעם מיוחד שלא לנהוג כן בפועל, עיי' בדברי האבודרהם שם שהוא רק משום ש"אם היינו עושים כן לשבתות הרי חצי השנה לא היינו מתחננים"), משא"כ בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, הרי הקדושה המושפעת ממנו היא (לא רק בערב יו"ט אלא גם) מר"ח ואילך, שאז (כמבואר בסוגיא דשבת שם) באו ישראל למדבר סיני, ויחן שם ישראל נגד ההר, מוכנים לקבלת התורה, כמבואר במדרש ויק"ר פ"ט, ט. דרך ארץ זוטא פרק השלום (ויש להעיר דגם בשבת מצינו לדינא שיש השפעה גם בג' ימים שלפני השבת, עיי' ט"ז או"ח סרמ"ח סק"ג ושו"ע אדה"ז שם סוס"ה).

(ב) בימים אלו יש בהם מצד עצמם תוכן וגדר מיוחד בפני עצמו (ולא רק כסניף והכנה ליום "מתן תורה", בתור טפל), שהם זמן הנקרא "ימי קבלת התורה", ולכן הם מובדלים ומיוחדים בפ"ע (שאינ מתענין בהם ואין אומרים בהם תחנון). ובסגנון אחר קצת: במתן תורה יש שני ענינים – מתן תורה מצד הקב"ה, וקבלת התורה

הזרזת היים

מכתבי עצה והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

עצות בעבודת ה'

תמימים בברונא ויראה שם כמה סיבות מפני מה גופו ונפשו הבהמית אין מתרגשים מהלימוד והתפלה ובידו לתקנם וכמאמר רז"ל אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו ואינו מבקש אלא לפי כחן, וכיון שניתנו לו גוף ונפש הבהמית כזה בודאי ניתנו לו ג"כ הכחות לכבשם.

מחשבות זרות והרהורים רעים

(ב) מה שכותב שמחשבות זרות מבבלות אותו בשעת התפלה הנה ידוע שמח"ז בעת התפלה באים בסביבת דברים בטלים ומחשבות בטלות קודם התפלה וככל אשר יגדיר את עצמו בזה ימעטו המח"ז בעת התפלה ויתפלל מתוך הסיודור וכן יאמר קודם התפלה ולאחר"י איזה קאפיטלעך תהלים ויתן פרוטה לצדקה קודם התפלה.

(ג) מ"ש שסובל מהרהורים רעים, הנה עליו ללמוד מאמרי חסידות אשר סוף סוף משמחים את הלב ומרוממים את הנפש ובמילא מגביהים ומוציאים אותו מתוך הרפש ובוץ, ויוכל להתחיל הלימוד בהקונטרס ומעין מבית ה' יוצא.

(ד) בכלל קשה לענות בפרטיות על שאלות כאלו בכתב, וכבר ידוע מעלת דברי התעוררות הנשמעים מפה אל פה פנים אל פנים ובמילא יחפש הזדמנות היותר קרובה להתראות עם המשפיע דישיבת תומכי תמימים בברונא הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ מוה"ר ניסן שי נעמאנאו, ויראה לו את מכתבי זה ויבקשו שישמע את שיחתו וייעצו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות וככל אשר יקדים בזה ה"ז משובח.

בברכה לחתימה וגמר חתימה טובה.

(אגרת קודש ח"ח עמ' א-ב)

עצה להרהורים וזהירות בדיבור

במענה למכתבו . . בו כותב ראשי פרקים מתולדותיו, ובשאלתו עצה להרהורים:

הנה ילמוד בעיון התחלת סי' א' בשו"ע אורח חיים, שויתי ה' לנגדי תמיד וכו', ומה טוב שידע בעל פה בספר תניא קדישא מריש פרק מא' עד לעמוד ב' שורה המלך, ויתבונן בתוכן האמור מזמן לזמן ובפרט בעת שמרגיש שבאים לו מחשבות מבבלות, ונוסף על זה ללמוד ולהתפלל מבפנים.

(ב) במה שאינו נזהר בדבור.

הנה ההתבוננות בהאמור לעתים תכופות יעזור לו גם בזה, וכן למה שכותב שהוא עצבני, כי - כיון שבורא עולם ומנהיגו בוחן כליותיו ולבו בטח יסייע לו באם רק ירצה לילך בדרך התורה והמצוה וכהודעת חז"ל הרוצה לטהר מסייעין לו.

בטח יודע משלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא, וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטה לצדקה.

(מכתב ט' שבט השי"ח)

חיות בלימוד ובתפילה

...ובמענה על שאלותיו:

(א) במה שאינו מתרגש מלימודו ומתפלותיו, הנה ילמוד הקונטרס פוקח עורים שנעתק גם כן ללשון הקדש והוא לאדמו"ר האמצעי בנו של כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, שבטח נמצא אצל ההנהלה דישיבת תומכי

המדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן יעקב ע"ה
יאג
נרביע כ"ז השי' התשפ"א
תנצ"ח

ריקודם של חסידים

בהיותי ילד בן שמונה שנים בערך - מספר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [מהורש"ב] - ראיתי בפעם הראשונה את הרב החסיד ר' יצחק אייזיק מויטבסק, רא"י שיש בה ממש של תוכן.

הי' זה בחודש כסלו כשבא הרה"ח ר' יצחק אייזיק לליובאוויטש ליי"ט כסלו, בחצר הי' שלג רב, ורק שבילים מיוחדים היו שהובילו מבית כ"ק אאמו"ר [ה"צמח צדק"] ל"מנין" הגדול שבחצר, וכן מבית לבית שבחצר, ואני בראותי כי כבר הדליקו נרות בבית הכנסת שבחצר מהרתי לשם [בהביני כי כבר התאספו לשמוח בשמחת החג].

בבואי לבית הכנסת ראיתי כי דודי זקני הרב החסיד ר' חיים אברהם [בן רבנו הזקן] כדודי ר' מנחם נחום [בן הרבי האמצעי] ואתם עמם שלשה זקנים רוקדים בעיגול, והרבה עשרות אנשים וכל אחיי ובניהם עומדים מסביב מנגנים, ומכים בכפיהם זה על זה לפי מהלך שירתם.

אהבה רבה אהבתי את דודי רבי חיים אברהם ואת דודי ר' מנחם נחום אשר בכל עת היו מספרים לי סיפורים מאשר ראו בבית כ"ק אאזמו"ר רבנו הזקן, ובבית כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר האמצעי, ואת אשר שמעו מזקני החסידים.

לא פעם אירע שבבואי מביקורי בבית דודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם, ובאתי לכ"ק אאמו"ר (הרבי ה"צמח צדק") באיזו הזדמנות ושאלני היכן הייתי וסיפרתי לו את אשר שמעתי מדודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם, הי' נהנה מאד, והי' מצווה עלי ללכת אליו לעתים קרובות יותר.

היה חוגר עצמו באבנט ולובש כובע בראשו

דודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם הי' אז בחלישות הבריאות, הוא לא זקן כל כך, בערך ששים וארבע או ששים וחמש שנים, אך לעתים הי' סובל כאב לב ולא הי' יכול לסבול ריבוי הבגדים, וכמה פעמים מצאתיו יושב בבגד דק וקל [חאלאט] וכיפה בראשו.

לקראת שבת

טו

אבל מכיוון שהי' מספר איזה סיפור מהוד כ"ק אביו כ"ק רבנו הזקן, או ממורנו הרב המגיד ומורנו הבעל שם טוב, או מכ"ק אחיו הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר האמצעי - הי' חוגר עצמו באבנט ולובש כובע בראשו על גבי הכיפה.

ולפני כל סיפור וסיפור הי' אומר בנוסח זה:

כמה פעמים שמעתי מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [רבנו הזקן], כשהיינו שומעים דברי תורה מאת כ"ק מורנו ורבנו - הרב המגיד ממזריטש - הי' זה אצלנו תורה שבעל פה, וכשהיינו שומעים איזה דברי סיפור מכ"ק מורנו ורבנו - הי' זה אצלנו תורה שבכתב.

וכנוסח הזה הי' גם דודי ר' מנחם נחום אומר לפני כל סיפור שהי' מספר.

"אנו שמחים בשמחה שראינו בעינינו"

כשראיתי אשר דודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם, ודודי ר' מנחם נחום ורקדים, פלסתי לי נתיב, רצתי אליהם אחזתי באבנטו של אחד הזקנים ורקדתי גם אני אתם...

בחדש העבר - חדש מרחשון - הייתי שלא בקו הבריאות בחולי הגרון ונשארה לי חולשה ברגלי, וכשרקדתי שעה קלה הרגשתי כאב ואחדל מלרקוד, עמדתי בצד והתכוננתי אל המחול והרוקדים.

הגבהתי עיני ואתבונן אל דודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם, ואראה והנה דמעות זוחלות על לחייו, עיניו עצומות, מצחו קמוט ובשפתיו ידובב כהוגה בזכרונות נושנות.

כשנגמר המחול, ניגש אחד הזקנים - הוא הרב החסיד ר' יצחק אייזיק מויטבסק - אל דודי זקני הרה"ח ר' חיים אברהם, חבקו ונשקו זה לזה, כן חיבק ונשק את דודי ר' מנחם נחום, אחז בשניהם בשני ידיו ואמר להם: אנו שמחים בשמחה שראינו בעינינו...

אני - אומר הרה"ח הרי"א לד"ז הרה"ח הרח"א - זכיתי אשר כ"ק אדמו"ר נתן לי סמיכת חכמים בכתב יד קדשו, ויברכני באריכות ימים ובהצלחה בהוראה (אמר כ"ק אדמו"ר, שהרב נקרא מארי דאתרא, ומורה הוראה. הקב"ה נקרא מקום, להיות הוא ית' מקומו של עולם, והרב הוא מארי' דאתרא, שבו ובהוראותו תלוי אם יהי' המקום כלי לאלקות, וזהו מורה הוראה שיהי' האתרא כלי טוב, והרב צריך להיות מורה צדק להשריש בהעדה הענין דלפנים משורת הדין).

ועוד טרם כילה לדבר ויתחיל לרקד בשמחה גדולה ובכמה תנועות כדרך הצוהלים מרוב שמחה וכאברך צעיר לימים, עד אשר נשמע קול המכריז, כי כ"ק אאמו"ר הולך ובא, והושלך הס.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"ק, נדפס ב'התמים' חוברת שלישית עמ' כט ואילך)

הלימוד משם הפרשה 'במדבר' – התורה שייכת לכל יהודי

כלל לגבי הקב"ה, ולכן נקראים בשם "תלמידי חכמים", "תלמיד ותיק"; ועל אחת כמה וכמה שהוא, האיש הפשוט, אינו בערך כלל.

התורה פועלת אפילו במדבר – המקום הנחות ביותר

ואף על פי כן, ירד הקב"ה על הר סיני (יתרו ט, ז) - עם כל הרעש ("שטורעם") המסופר בפשטות הכתובים - ונתן את תורתו לכל אחד מישראל, גם לעם הארץ שלא ידע מאי קאמר, שגם הוא מברך ברכת התורה בברכות השחר, וכן כשעולה לתורה (ראה הל' ת"ת לארה"ז פ"ב הי"ב. וש"נ), ואומר: "ונתן לנו את תורתו", "נתן" דייקא, לא באופן של הלוואה או שאלה ושכירות, אלא באופן של נתינה גמורה.

ולכאורה איך יכול להיות דבר פלא כזה?!

והמענה על זה - שיתירה מזה מצינו, שהקב"ה בחר ליתן את התורה במדבר דוקא, מקום היותר תחתון כו' [שאינו ראוי למושב אדם וגם לא בעלי חיים, כי אם בעלי חיים מזיקים - "נחש שרף ועקרב" (עקב ח, טו)] .. וכיון שכן, נופלים כל השאלות איך יתכן שהקב"ה נתן לו את התורה - שהרי בודאי אינו גרוע יותר מהמדבר!... וכיון שאפילו במדבר ניתנת ופועלת התורה, הרי מזה מובן במכלל שכן וקל וחומר בנוגע לנתינת התורה ופעולתה בכל אחד מישראל!

(תורת מנחם חז"ק ע' 216 ואילך)

תורת ה' ניתנה לאיש הפשוט?!

על פי הסימן המובא בטור (או"ח סתכ"ח) (ע"פ תקנת הגאונים) שלעולם קורין פרשת במדבר קודם עצרת, זמן מתן תורה [אלא שלפעמים קורין גם פ' נשא לפני מתן תורה, אבל ברוב השנים קורין פרשת נשא לאחר מתן תורה], הרי מובן, שההוראה משם הפרשה "במדבר" צריכה להיות בקשר לענין של מתן תורה.

...הלימוד וההוראה בעבודת האדם:

לכאורה נשאלת השאלה בנוגע לכללות הענין דמתן תורה - איך יתכן שהקב"ה "נתן לנו את תורתו"?

הגע עצמך:

התורה היא תורתו של הקב"ה, היינו, שגם ביחס להקב"ה בעצמו הרי היא תורה מלשון הוראה (ראה רד"ק לתהלים ט, ח. ג"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). חז"ק נג, ב), שמורה להקב"ה כביכול איך להתנהג, וכפי שמצינו שהקב"ה "אסתכל באורייתא" ועל ידי זה "ברא עלמא" (חז"ב קסא, ריש ע"ב).

והרי כל אחד, גם איש פשוט, מבין עד כמה רחוק הערך אפילו של חכם גדול ביותר לגבי הקב"ה, שברא את החכם הגדול ונתן לו חכמה, ובמשון הידוע (דניאל ב, כא): "יהיב חוכמתא לחכימין", ולא רק לחכם אחד, אלא לריבוי חכמים, שהרי בכל דור ישנם ריבוי חכמים, ועד למספר ח"י אלף (ראה סוכה מה, ב), וכולם אינם בערך

